รับมืออย่างไร

เมื่อภาคเกษตรไทยเสียหายจากฟ้าฝนแปรปรวน

23 มกราคม 2024

รับมืออย่างไร เมื่อภาคเกษตรไทยเสียหายจากฟ้าฝนแปรปรวน

KEY SUMMARY

ในปีที่ผ่านมา ไทยต้องเผชิญกับทั้งวิกฤติภัยแล้งและน้ำท่วม

ปี 2023 เป็นปีที่ไทยต้องเผชิญกับสภาวะอากาศที่แปรปรวนค่อนข้างรุนแรงเกือบตลอดทั้งปี โดยในช่วง ม.ค. - ส.ค. หลายภูมิภาคของไทยต้องเผชิญกับปริมาณฝนที่ต่ำกว่าปกติมาก จากอิทธิพลของเอลนีโญ ซึ่งแตกต่างโดยสิ้นเชิงจากในช่วงสองเดือนถัดมา (ก.ย. - ต.ค.) ที่ปริมาณฝนกลับสูงกว่าปกติมาก จากอิทธิพลของร่องมรสุม ซึ่งช่วยหักล้างผลกระทบจากเอลนีโญ โดยการเกิดฝนในรูปแบบดังกล่าว ส่งผลให้ไทยต้องประสบปัญหาภัยแล้งรุนแรงในช่วงแรกของปี 2023 ก่อนจะต้องเผชิญกับปัญหาน้ำท่วมในช่วงปลายปี

“ภัยแล้ง-น้ำท่วม” ฉุดภาคเกษตรเสียหายราว 5 หมื่นล้านบาท โดยเฉพาะในภาคกลาง

ภาคเกษตรมีความอ่อนไหวต่อปริมาณน้ำค่อนข้างมาก เนื่องจากปริมาณน้ำที่น้อย (แล้ง) หรือมาก (ท่วม) เกินไป จะกระทบต่อการเจริญเติบโตของพืชและส่งผลให้ผลผลิตทางการเกษตรปรับตัวลดลง โดย SCB EIC ประเมินว่าปัญหา “ภัยแล้ง-น้ำท่วม” ที่เกิดขึ้นในปี 2023 จะสร้างความเสียหายต่อภาคเกษตรไม่ต่ำกว่า 51,700 ล้านบาท โดยความเสียหายจะเกิดขึ้นในปี 2023 ราว 19,300 ล้านบาท และในปี 2024 อีกราว 32,400 ล้านบาท โดยอ้อยเป็นสินค้าเกษตรที่จะต้องเผชิญกับมูลค่าความเสียหายสูงที่สุด ตามมาด้วยข้าวนาปรัง ข้าวนาปีและมันสำปะหลัง ส่วนผลกระทบในเชิงพื้นที่พบว่า พื้นที่ภาคกลางจะเผชิญกับความเสียหายสูงที่สุด ตามมาด้วยภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้

ปัญหาฟ้าฝนแปรปรวนฉุดเศรษฐกิจไทย เพิ่มความเสี่ยงเงินเฟ้อเร่งตัว

ความเสียหายภาคเกษตรที่เกิดขึ้นในปี 2023 และต่อเนื่องมายังปีนี้ กระทบต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจไทยและเงินเฟ้อ โดย SCB EIC ประเมินว่าความเสียหายโดยตรงต่อภาคเกษตรไทย รวมถึงผลทางอ้อมผ่านความเชื่อมโยงของภาคเกษตรกับภาคส่วนอื่น ๆ ในระบบเศรษฐกิจ จะส่งผลให้เศรษฐกิจไทยในปี 2023 และ 2024 ขยายตัวลดลงรวม -0.34 percentag points (pp) เทียบกับกรณีที่ไม่เกิด “ภัยแล้ง-น้ำท่วม” แบ่งเป็นความเสียหาย -0.13pp และ -0.21pp ในปี 2023 และ 2024 นอกจากปัญหาฟ้าฝนแปรปรวนจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจแล้ว ราคาสินค้าเกษตรที่ปรับสูงขึ้นยังเป็นหนึ่งในความเสี่ยงสำคัญกดดันเงินเฟ้อไทยในปี 2024 โดยเฉพาะราคาข้าวและน้ำตาล ซึ่ง SCB EIC ประเมินราคาข้าวและน้ำตาลที่เพิ่มขึ้นนี้จะทำให้เงินเฟ้อทั่วไปในปี 2024 เพิ่มขึ้นจากผลทางตรงและผลทางอ้อม (Second-round effect) ผ่านการปรับขึ้นราคาของสินค้าหมวดอาหารสำเร็จรูป (อาหารบริโภคในบ้านและนอกบ้าน) ราว 0.3pp

2 แนวทาง 3 กลไก เพื่อสร้างความมั่นคงด้านน้ำในภาคเกษตร

มูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นจากปัญหาภัยแล้งและน้ำท่วม สะท้อนให้เห็นถึงความรุนแรงของปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นจากภาวะโลกร้อน ซึ่งในปีนี้และในระยะต่อไปในอนาคต ไทยยังมีความเสี่ยงที่จะต้องเผชิญกับปัญหาภัยแล้งและน้ำท่วมอีก ดังนั้น การเตรียมการเพื่อรับมืออย่างทันท่วงทีจึงมีความจำเป็น SCB EIC เสนอ 2 แนวทาง พร้อม 3 กลไก ที่จะช่วยสร้างความมั่นคงด้านน้ำในภาคเกษตร ดังนี้ **1) แนวทางยกระดับประสิทธิภาพ**

ในการจัดการปริมาณน้ำ (Supply) ผ่านการเร่งสร้างโครงสร้างพื้นฐานด้านน้ำ (Water infrastructure) ต่าง ๆ โดยในระยะสั้นอาจเน้นลงทุนสร้างแหล่งกักเก็บน้ำขนาดเล็ก เช่น สระน้ำ ในขณะที่ในระยะยาวอาจพิจารณาลงทุนในแหล่งเก็บน้ำขนาดใหญ่ กลาง และระบบท่อส่งน้ำ และ **2) แนวทางยกระดับประสิทธิภาพการใช้น้ำ (Demand)** ด้วยมาตรการรักษาความชื้นในดิน การปรับเปลี่ยนระบบการให้น้ำและกระบวนการเพาะปลูกพืช เช่น การเลื่อนเวลาการเพาะปลูกพืช ซึ่งสามารถดำเนินการได้ทันทีในระยะสั้น

การดำเนินการตาม 2 แนวทางดังกล่าวจะสำเร็จได้ จำเป็นต้องอาศัย 3 กลไกช่วยสนับสนุน ดังนี้ **(1) กลไกเชิงนโยบาย** เช่น การเร่งออกกฎหมายลูก พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ การเพิ่มงบลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้านน้ำ หรือการให้เงินทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีด้านน้ำ (Water tech) **(2) กลไกทางการเงิน** เช่น การเปิดโอกาสให้เกษตรกรเข้าถึงสินเชื่อเพื่อการบริหารจัดการน้ำ และการพัฒนาตลาดประกันภัยพืชผล และ **(3) กลไกการใช้ประโยชน์จากข้อมูล** ผ่านการเร่งนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในการเก็บ เชื่อมโยงและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อช่วยหาแนวทางในการบริหารจัดการน้ำที่เหมาะสม แม่นยำและมีประสิทธิภาพสูงสุด

แนวทางและกลไกดังกล่าว ต้องอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วนทั้ง ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และเกษตรกร ซึ่งหากทุกภาคส่วนสามารถร่วมมือกันเพื่อยกระดับขีดความสามารถในการจัดการน้ำได้ ก็จะช่วยสร้างภูมิคุ้มกันให้ภาคเกษตรไทยเติบโตได้อย่างยั่งยืน ท่ามกลางวิกฤติการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่นับวันจะทวีความรุนแรงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ไทยต้องเผชิญทั้งวิกฤติภัยแล้งและน้ำท่วมในปี 2023 จากสภาพการเกิดฝนที่มีความแปรปรวนรุนแรง

(รูปที่ 1) โดยในช่วง ม.ค. - ส.ค. ปี 2023 หลายภูมิภาคของไทยต้องเผชิญกับปริมาณฝนที่**ต่ำ**กว่าปกติมาก โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคกลาง ภาคเหนือและภาคตะวันออก ซึ่งแตกต่างอย่างสิ้นเชิงจากในช่วงสองเดือนถัดมา (ก.ย. - ต.ค.) ที่ปริมาณฝน**สูง**กว่าปกติมาก ในพื้นที่ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตัวอย่างเช่น ในช่วง 8 เดือนแรก ปริมาณฝนในพื้นที่ภาคเหนือน้อยกว่าค่าเฉลี่ยปกติราว 33.4% แตกต่างอย่างสิ้นเชิงจากในเดือน ก.ย. และ ต.ค. ที่ปริมาณฝนมากกว่าค่าเฉลี่ยปกติสูงถึง 79.1% โดยเฉพาะในเดือน ก.ย. ที่ปริมาณฝนมากกว่าปกติอย่างที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในรอบ 28 ปี ซึ่งการเกิดฝนในรูปแบบดังกล่าว ส่งผลให้ในช่วงแรกของปี 2023 ไทยต้องประสบปัญหาภัยแล้งรุนแรง สะท้อนได้จากปริมาณฝนสะสมในช่วง 8 เดือนแรกของปีที่แตะระดับต่ำสุดในรอบ 41 ปี ในพื้นที่ภาคกลาง ภาคเหนือและภาคตะวันออก ในทางตรงกันข้ามในช่วงที่เหลือของปี 2023 ไทยกลับต้องเผชิญกับปัญหาน้ำท่วม โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แต่โดยรวมยังถือว่าไม่รุนแรงมากนัก ซึ่งจากข้อมูลของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พบว่า ณ วันที่ 22 ธ.ค. 2023 ประเทศไทยมีพื้นที่เสียหายจากภัยน้ำท่วมสะสมในปี 2023 ราว 1.4 ล้านไร่ ซึ่งยังคงต่ำกว่าปี 2022 ซึ่งมีพื้นที่เสียหายสูงถึง 4.4 ล้านไร่

รูปที่ 1 : ไทยต้องเผชิญทั้งวิกฤติภัยแล้งและน้ำท่วมในปีที่ผ่านมา จากสภาพการเกิดฝนที่มีความแปรปรวนรุนแรง

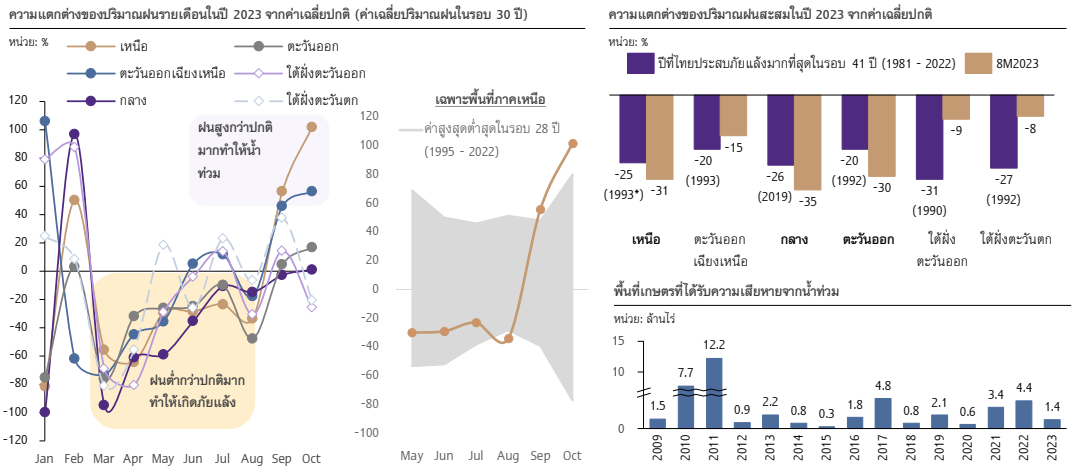

ที่มา : การวิเคราะห์โดย SCB EIC จากข้อมูลของกรมอุตุนิยมวิทยาและกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เอลนีโญมีส่วนทำให้ประเทศไทยมีฝนตกน้อยกว่าปกติในช่วง พ.ค. - ส.ค. อย่างไรก็ตาม อิทธิพลของร่องมรสุมในช่วง ก.ย. – ต.ค. ส่งผลให้ฝนตกมากกว่าปกติ แม้จะเกิดเอลนีโญรุนแรงและไอโอดีขั้วบวก

ค่าดัชนีระดับอุณหภูมิน้ำทะเลบริเวณมหาสมุทรแปซิฟิกที่ต่างไปจากค่าปกติ (Oceanic Niño Index) สะท้อนให้เห็นว่าโลกเผชิญกับปรากฏการณ์เอลนีโญในช่วงเดือน พ.ค. - ต.ค. 2023 (และมีแนวโน้มเผชิญต่อเนื่องไปจนถึงช่วงกลางปีนี้) โดยเอลนีโญมีส่วนทำให้ประเทศไทยมีฝนตกน้อยกว่าปกติและเกิดภาวะแห้งแล้งในช่วง พ.ค. - ส.ค. อย่างไรก็ตาม อิทธิพลของร่องมรสุมที่พาดผ่านประเทศไทยในช่วงเดือน ก.ย - ต.ค. ส่งผลให้หลายพื้นที่ในไทยต้องเผชิญกับปริมาณฝนที่มากกว่าค่าปกติค่อนข้างมาก แม้จะอยู่ในช่วงที่เกิดปรากฏการณ์เอลนีโญรุนแรงและปรากฏการณ์ไอโอดีขั้วบวก (Indian Ocean Dipole (IOD Positive)) ซึ่งโดยปกติแล้วจะทำให้ฝนในไทยตกน้อยกว่าค่าเฉลี่ยปกติ กล่าวคือ ร่องมรสุมที่พาดผ่านประเทศไทย ช่วยหักล้างผลกระทบของเอลนีโญและไอโอดีขั้วบวกต่อการเกิดฝนในไทย (รูปที่ 2)

รูปที่ 2 : เอลนีโญมีส่วนทำให้ประเทศไทยมีฝนตกน้อยกว่าปกติในช่วง พ.ค. - ส.ค. แต่อิทธิพลของร่องมรสุมในช่วง ก.ย. – ต.ค. ส่งผลให้ฝนตกมากกว่าปกติ แม้จะเกิดเอลนีโญรุนแรงและไอโอดีขั้วบวก

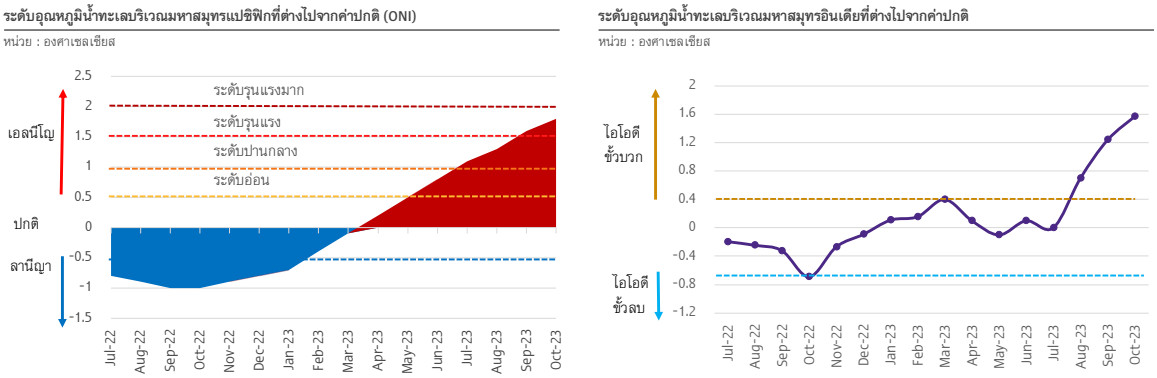

ปรากฏการณ์เอลนีโญ : ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่อุณหภูมิผิวน้ำทะเลบริเวณเส้นศูนย์สูตรในมหาสมุทรแปซิฟิกกลางและตะวันออกสูงขึ้นผิดปกติ ส่งผลให้กระแสน้ำอุ่นจากฝั่งอินโดนีเซียไหลไปยังทวีปอเมริกาใต้ ซึ่งการกลับทิศการไหลของกระแสน้ำอุ่นดังกล่าว จะทำให้ประเทศไทยมีฝนตกน้อยกว่าปกติและเกิดภาวะแห้งแล้ง

ปรากฏการณ์ไอโอดี (Indian Ocean Dipole) ขั้วบวก : ปรากฏการณ์ที่ความแตกต่างของอุณหภูมิผิวน้ำระหว่างบริเวณมหาสมุทรอินเดียฝั่งตะวันตกและฝั่งตะวันออกสูงขึ้นผิดปกติ ส่งผลให้ประเทศไทยมีฝนน้อยและเกิดภาวะแห้งแล้ง

ที่มา : การวิเคราะห์โดย SCB EIC จากข้อมูลของ International Research Institute for Climate and Society และ Australia's Bureau of Meteorology

“ภัยแล้ง-น้ำท่วม” ฉุดภาคเกษตรเสียหายราว 5 หมื่นล้านบาท

SCB EIC พบว่า ปัญหา “ภัยแล้ง-น้ำท่วม” ที่เกิดขึ้นในปี 2023 จะสร้างความเสียหายต่อภาคเกษตรไม่ต่ำกว่า 51,700 ล้านบาท โดยความเสียหายจะเกิดขึ้นในปี 2023 ราว 19,300 ล้านบาทและในปี 2024 อีกราว 32,400 ล้านบาท ภาวะฝนแล้งในปีที่ผ่านมาจะทำให้ปริมาณผลผลิตอ้อยปีการผลิต 2023/2024 (ต.ค. 2023 - ก.ย. 2024) ลดลง 15.2 ล้านตัน เมื่อเทียบกับกรณีที่ฝนตกปกติ กล่าวคือ ฝนแล้งจะทำให้ผลผลิตอ้อยเสียหายสูงถึง 15.2 ล้านตัน หรือคิดเป็นมูลค่าความเสียหาย 17,701 ล้านบาท (รูปที่ 3) เนื่องจากอ้อยเป็นพืชที่ต้องการน้ำมากในการเจริญเติบโตและมักปลูกในที่ดอน จึงทำให้มีโอกาสขาดน้ำสูง ในขณะที่ผลผลิตข้าวนาปรังปี 2024 จะได้รับความเสียหายจากภัยแล้งราว 1.4 ล้านตัน หรือคิดเป็นมูลค่าความเสียหาย 16,336 ล้านบาท เนื่องจากเป็นพืชที่ปลูกในฤดูแล้งและต้องอาศัยน้ำในเขื่อนที่กักเก็บได้ในปี 2023 เพื่อการเพาะปลูก ส่วนปริมาณผลผลิตข้าวนาปีปีการผลิต 2023/2024 จะเสียหาย 0.9 ล้านตันหรือคิดเป็นมูลค่า 11,382 ล้านบาท ซึ่งถือว่าไม่รุนแรงมาก เนื่องจากพื้นที่เพาะปลูกโดยมากอยู่ในที่ลุ่มซึ่งมีน้ำเยอะ ขณะที่ผลผลิตมันสำปะหลังปีการผลิต 2023/2024 จะได้รับความเสียหายราว 1.5 ล้านตัน หรือคิดเป็นมูลค่า 1,741 ล้านบาท ซึ่งถือว่าเสียหายน้อย เนื่องจากเป็นพืชที่สามารถทนแล้งได้ดี สำหรับผลกระทบจากน้ำท่วม SCB EIC ทำการประเมินเฉพาะผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผลผลิตข้าวนาปี เนื่องจากเป็นพืชหลักที่ได้รับผลกระทบและมีข้อมูลพื้นที่ที่ได้รับความเสียหายอย่างเฉพาะเจาะจง โดยจากข้อมูลของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์พบว่าพื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปีได้รับความเสียหายจากน้ำท่วมราว 0.9 ล้านไร่ ซึ่งคิดเป็นผลผลิตที่เสียหายราว 0.4 ล้านตัน หรือคิดเป็นมูลค่าความเสียหาย 4,543 ล้านบาท ทั้งนี้หากประเมินมูลค่าความเสียหายเป็นรายปี ตามสัดส่วนปริมาณผลผลิตที่เก็บเกี่ยวในแต่ละปี จะพบว่ามูลค่าความเสียหายส่วนใหญ่ราว 62% หรือ 32,400 ล้านบาท จะเกิดขึ้นในปี 2024 ในขณะที่มูลค่าความเสียหายในปี 2023 จะอยู่ที่ราว 19,300 ล้านบาท

รูปที่ 3 : อ้อยเป็นสินค้าเกษตรที่จะต้องเผชิญกับมูลค่าความเสียหายสูงที่สุด ตามมาด้วยข้าวนาปรังข้าวนาปีและมันสำปะหลัง

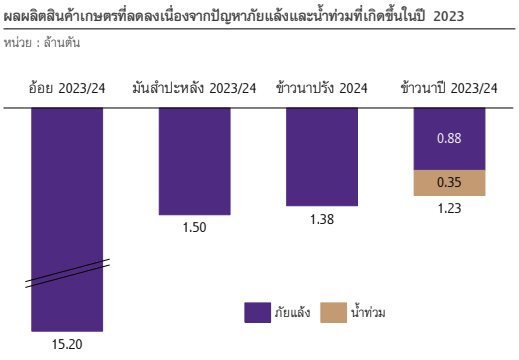

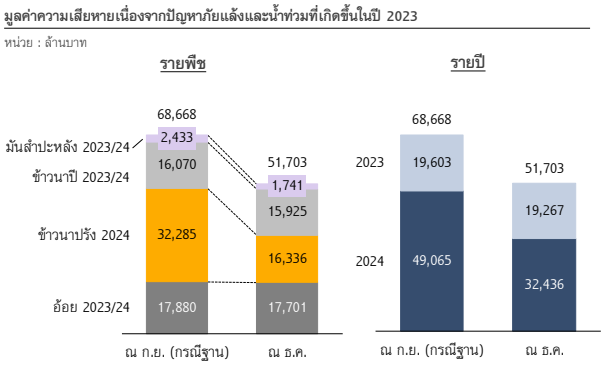

ประมาณการผลผลิตที่ลดลงเทียบกับกรณีฝนปกติและไม่เกิดน้ำท่วม โดยประมาณการผลผลิตที่จะเกิดขึ้นในกรณีที่เกิดฝนปกติ เทียบกับในกรณีฝนแล้งที่เกิดขึ้นจริงในปี 2023 และคำนวณผลผลิตที่ลดลงจากภัยน้ำท่วม จากพื้นที่ความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง ตามข้อมูลของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ข้าวนาปรัง ประเมินจากราคาขายข้าวเปลือกในเดือน พ.ค. 2023 (11,844 บาทต่อตัน) **ข้าวนาปี** ประเมินจากราคาขายข้าวเปลือกเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักในเดือน ส.ค. 2023 (12,949 บาทต่อตัน) **อ้อย** ประเมินจากราคาอ้อยล่าสุด (1,162 บาทต่อตัน) **มันสำปะหลัง** ประเมินจากราคาในเดือน ส.ค. 2023 (2,780 บาทต่อตัน)

ที่มา : การวิเคราะห์โดย SCB EIC

มูลค่าความเสียหายในภาคเกษตรต่ำกว่าที่คาดการณ์เดิมเมื่อเดือน ก.ย. เนื่องจากปริมาณฝนในช่วงปลายปี 2023 ที่ดีกว่าที่เคยคาดไว้ จากอิทธิพลของร่องมรสุม โดย ณ ก.ย. 2023 SCB EIC ประเมินว่าปริมาณฝนในช่วงที่เหลือของปี 2023 จะตกน้อยกว่าปกติจากการเกิดปรากฏการณ์เอลนีโญและไอโอดีขั้วบวก อย่างไรก็ดีจากข้อมูลจริงที่เกิดขึ้น พบว่า แม้จะเกิดสองเหตุการณ์ดังกล่าวขึ้นจริง แต่ปริมาณฝนในไทยกลับสูงกว่าปกติมากในหลายพื้นที่ จากอิทธิพลของร่องมรสุม ซึ่งในการประมาณการน้ำฝน SCB EIC ตั้งสมมติฐานว่า ผลของปรากฏการณ์เอลนีโญและไอโอดีขั้วบวก จะไม่ถูกหักล้างโดยอิทธิพลของร่องมรสุม ซึ่งสวนทางกับความจริงที่เกิดขึ้น ส่งผลให้ปริมาณฝนในช่วงปลายปี 2023 ดีกว่าที่คาด และทำให้ปริมาณน้ำใช้การได้ในเขื่อนปรับตัวเพิ่มขึ้นมากกว่าที่คาดตามไปด้วย (รูปที่ 4) ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวจะช่วยลดความเสียหายของผลผลิตข้าวนาปรังปี 2024 ลง

รูปที่ 4 : ฝนที่ตกดีกว่าคาดในช่วงปลายปี 2023 ส่งผลให้ปริมาณน้ำใช้การได้ในเขื่อนปรับตัวเพิ่มขึ้นมากกว่าที่คาด

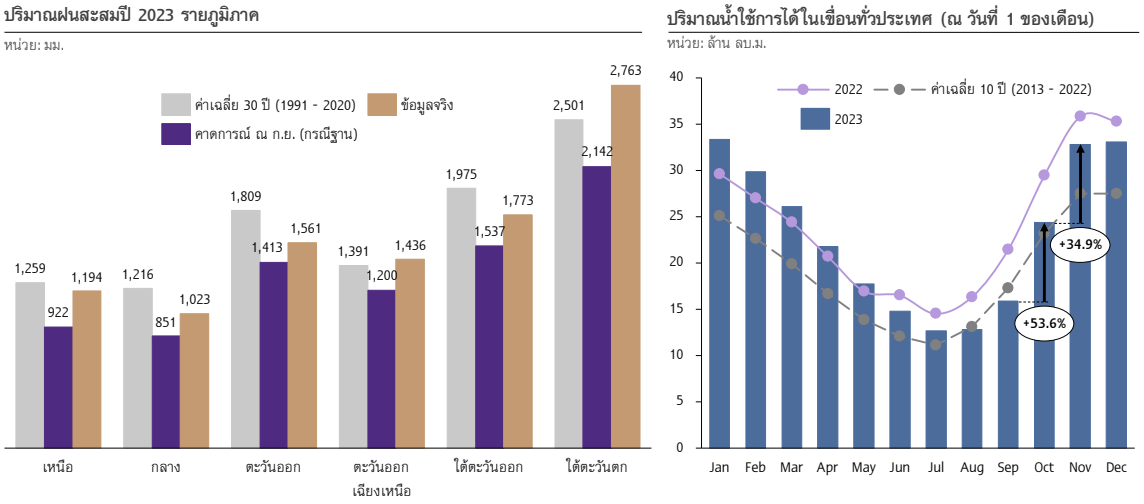

ที่มา : การวิเคราะห์โดย SCB EIC จากข้อมูลของกรมอุตุนิยมวิทยา และคลังข้อมูลน้ำแห่งชาติ

พื้นที่ภาคกลางเผชิญมูลค่าความเสียหายมากที่สุด

ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากภัยแล้งและน้ำท่วม จะแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ โดยพื้นที่ภาคกลางจะเผชิญมูลค่าความเสียหายมากที่สุด ตามมาด้วยภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ ความรุนแรงของภัยแล้งและน้ำท่วมที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่จะส่งผลให้ความเสียหายที่เกิดขึ้นแตกต่างกันตามไปด้วย โดยพื้นที่ภาคกลางจะมีมูลค่าความเสียหายมากที่สุด 24,250 ล้านบาท จากผลผลิตอ้อยและข้าวนาปรังที่เสียหายค่อนข้างมาก ในขณะที่ภาคเหนือจะมีมูลค่าความเสียหาย 15,934 ล้านบาท จากความเสียหายของผลผลิตข้าวนาปีและข้าวนาปรังเป็นหลัก ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะมีมูลค่าความเสียหาย 11,354 ล้านบาท จากผลผลิตอ้อยและข้าวนาปีที่เสียหายมาก สำหรับพื้นที่ภาคใต้จะมีความเสียหายเพียง 165 ล้านบาท จากความเสียหายของผลผลิตข้าวนาปี (รูปที่ 5)

รูปที่ 5 : ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากภัยแล้งและน้ำท่วม จะแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ โดยพื้นที่ภาคกลางจะมีมูลค่าความเสียหายมากที่สุด ตามมาด้วยภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้

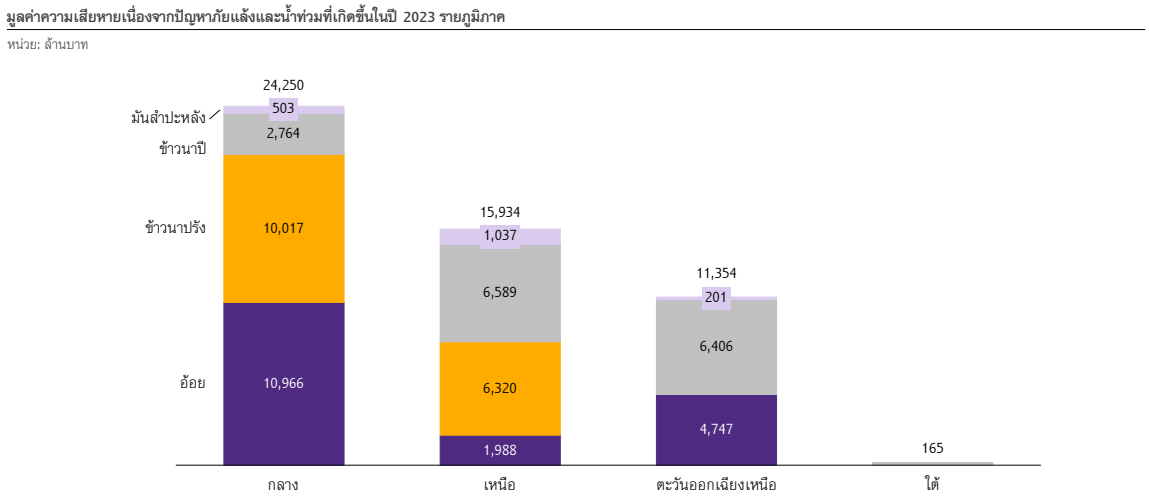

ที่มา : การวิเคราะห์โดย SCB EIC

ปัญหาฟ้าฝนแปรปรวนฉุดเศรษฐกิจไทย เพิ่มความเสี่ยงเงินเฟ้อเร่งตัว

SCB EIC ประเมินความเสียหายภาคเกษตรที่เกิดขึ้นในปี 2023 และต่อเนื่องมาปีนี้ จะส่งผลกระทบต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจไทยและเงินเฟ้อ ผ่านผลกระทบทางตรงที่เกิดขึ้นจากความเสียหายผลผลิตในภาคเกษตรไทย รวมถึงผลกระทบทางอ้อมต่อเนื่องไม่ว่าจะเป็นความต้องการปัจจัยการผลิตสินค้าเกษตร เช่น ปุ๋ยเคมี และ เครื่องจักรกลการเกษตร อีกทั้ง อุตสาหกรรมที่พึ่งพาสินค้าเกษตรเป็นวัตถุดิบ เช่น โรงงานน้ำตาล และ โรงสีข้าว หรืออุตสาหกรรมการผลิตสินค้าที่พึ่งพากำลังซื้อจากเกษตรกร เช่น จักรยานยนต์ และเครื่องใช้ในครัวเรือน โดย SCB EIC ประเมินภัยแล้งและน้ำท่วม ส่งผลให้เศรษฐกิจไทยในปี 2023 และ 2024 ขยายตัวลดลงรวม -0.34 percentag points (pp) เทียบกับกรณีที่ไม่เกิด “ภัยแล้ง-น้ำท่วม” แบ่งเป็นความเสียหาย -0.13pp และ -0.21pp ในปี 2023 และ 2024 ตามลำดับ ทั้งนี้หากเทียบกับการประเมินผลกระทบ ณ เดือน ก.ย. 2023 พบว่า ผลกระทบต่อเศรษฐกิจลดลง -0.16pp สาเหตุจากปริมาณฝนตกช่วงปลายปี 2023 มากกว่าที่คาด ทำให้ปริมาณน้ำใช้การได้ในเขื่อนเพิ่มขึ้น จึงคาดว่าปริมาณผลผลิตข้าวนาปรังในปี 2024 จะได้รับความเสียหายน้อยกว่าที่เคยประเมินไว้

นอกจากปัญหาสภาพอากาศแปรปรวนจะสร้างความเสียหายในภาคเกษตรและส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจแล้ว ราคาสินค้าเกษตรที่ปรับสูงขึ้นยังเป็นหนึ่งในความเสี่ยงสำคัญกดดันเงินเฟ้อไทยในปี 2024 โดยเฉพาะราคาข้าวและน้ำตาล ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มสินค้าหมวดอาหารและเครื่องดื่มไม่มีแอลกอฮอล์ที่มีน้ำหนักในตะกร้าเงินเฟ้อราว 5%[1] SCB EIC ประเมินราคาข้าวและน้ำตาลที่เพิ่มขึ้นนี้จะทำให้เงินเฟ้อทั่วไปในปี 2024 เพิ่มขึ้นจากผลทางตรงและผลทางอ้อม (Second-round effect) ผ่านการปรับขึ้นราคาของสินค้าหมวดอาหารสำเร็จรูป (อาหารบริโภคในบ้านและนอกบ้าน) ราว 0.3pp ซึ่งราคาสินค้าที่สูงขึ้นในหมวดข้าว น้ำตาลและสินค้าอาหารที่เกี่ยวข้องจะส่งผลกดดันค่าใช้จ่ายครัวเรือนมากยิ่งขึ้น

[1] คำนวณโดย SCB EIC จากข้อมูลของกระทรวงพาณิชย์

จับตาความเสี่ยงจากน้ำท่วมในช่วงครึ่งหลังปี 2024

แบบจำลองสภาพอุณหภูมิน้ำทะเลโลก คาดการณ์ว่าปรากฏการณ์เอลนีโญ (แล้ง) จะสิ้นสุดลงในเดือน เม.ย. 2024 และมีโอกาสที่จะเกิดปรากฏการณ์ลานีญา (น้ำมาก) ในช่วงเดือน ก.ย. 2024 ข้อมูลของสถาบัน International Research Institute for Climate Society (IRI) มหาวิทยาลัยโคลัมเบีย ชี้ให้เห็นว่าปรากฏการณ์เอลนีโญซึ่งทำให้ประเทศไทยต้องเผชิญภาวะร้อนแล้ง มีแนวโน้มที่จะสิ้นสุดลงในเดือน เม.ย. 2024 โดยความน่าจะเป็นที่จะเกิดเอลนีโญในเดือน เม.ย. 2024 อยู่ที่ 84% ก่อนที่จะปรับตัวลดลงมาอยู่ที่ 46% ในเดือน พ.ค. 2024 ซึ่งอยู่ในระดับต่ำกว่าความน่าจะเป็นที่สภาพอุณหภูมิน้ำทะเลโลกจะอยู่ในสภาวะเป็นกลาง (53%) โดยสภาวะดังกล่าว ซึ่งทำให้สภาพอากาศในไทยอยู่ในภาวะปกติ คาดว่าจะสิ้นสุดลงในเดือน ส.ค. หลังจากนั้น ในเดือน ก.ย. โลกมีโอกาสที่จะเผชิญกับปรากฏการณ์ลานีญา ด้วยความน่าจะเป็น 52% ซึ่งสูงกว่าความน่าจะเป็นที่จะเกิดเอลนีโญหรือสภาวะเป็นกลางค่อนข้างมาก (รูปที่ 6) โดยปรากฏการณ์ลานีญา จะทำให้ฝนในไทยตกมากกว่าปกติและอาจจะทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วม ดังที่เคยเกิดขึ้นล่าสุดในปี 2022 และรุนแรงสุดในปี 2011 อย่างไรก็ดี การคาดการณ์สภาพอากาศในระยะไกลยังมีความแม่นยำต่ำ ดังนั้น จะต้องพิจารณาความน่าจะเป็นที่จะเกิดลานีญาอีกครั้งในช่วงเดือน พ.ค. ปีนี้

รูปที่ 6 : ปรากฏการณ์เอลนีโญ (แล้ง) จะสิ้นสุดลงในเดือน เม.ย. 2024 และมีโอกาสที่โลกจะต้องเผชิญกับปรากฏการณ์ลานีญา (น้ำมาก) ในช่วงเดือน ก.ย. 2024

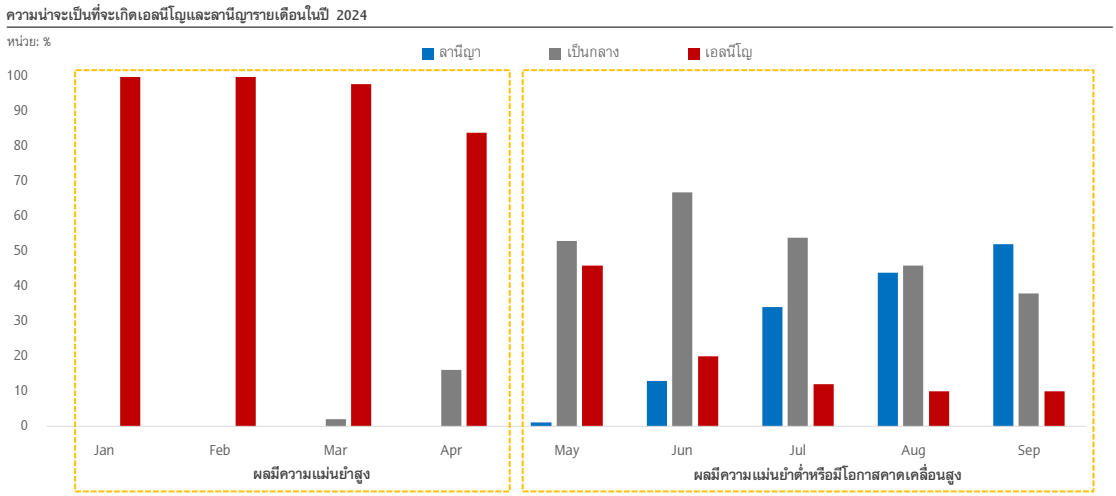

ที่มา : การวิเคราะห์โดย SCB EIC จากข้อมูลของ IRI

2 แนวทาง 3 กลไก เพื่อสร้างความมั่นคงด้านน้ำในภาคเกษตร

มูลค่าความเสียหายต่อภาคเกษตรที่เกิดขึ้นจากปัญหาภัยแล้งและน้ำท่วมที่เกิดขึ้นในปี 2023 สะท้อนให้เห็นถึงความรุนแรงของปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นจากภาวะโลกร้อน โดยอุณหภูมิโลกที่เพิ่มสูงขึ้นกำลังส่งผลให้รูปแบบการเกิดฝนในไทยมีความแปรปรวนมากขึ้น กล่าวคือ ในช่วงที่มีฝนตก ฝนก็จะตกหนักมาก หรือในช่วงที่มีฝนแล้ง ฝนก็จะแล้งหนักมากเช่นเดียวกัน ซึ่งการเกิดฝนในรูปแบบนี้จะส่งผลกระทบต่อปริมาณน้ำที่สามารถใช้ได้ในแต่ละช่วงเวลาและทำให้เกิดปัญหาภัยแล้งและน้ำท่วมบ่อยขึ้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้จะสร้างความเสียหายให้กับพืชผลทางการเกษตรและส่งผลเสียต่อระบบเศรษฐกิจไทยโดยรวม โดยปัญหาภัยแล้งรุนแรงและปัญหาน้ำท่วมที่เกิดขึ้นในปีที่ผ่านมา เป็นเพียงแค่หนังตัวอย่างเท่านั้น ซึ่งหากอุณหภูมิโลกยังมีแนวโน้มปรับตัวสูงขึ้นต่อเนื่อง ก็จะทำให้**ปริมาณฝนในไทยมีความแปรปรวนมากขึ้นเรื่อย ๆ และทำให้ปัญหาน้ำท่วมและน้ำแล้งรุนแรง ยาวนานและถี่ขึ้นอย่างที่**

ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในประเทศไทย ดังนั้น SCB EIC ขอเสนอ 2 แนวทาง 3 กลไก (รูป 7) เพื่อสร้างความมั่นคงด้านน้ำในภาคเกษตร ดังต่อไปนี้

รูปที่ 7 : SCB EIC เสนอ 2 แนวทาง 3 กลไก เพื่อสร้างความมั่นคงด้านน้ำในภาคเกษตร

2 แนวทางในการบริหารจัดการน้ำ และ 3 กลไกในการสนับสนุนการบริหารจัดการน้ำให้เกิดประสิทธิภาพสูงที่สุด

ที่มา : การวิเคราะห์โดย SCB EIC

แนวทางที่ 1. ยกระดับประสิทธิภาพในการจัดการปริมาณน้ำ (Supply) ด้วยการเร่งสร้างโครงสร้างพื้นฐานด้านน้ำ (Water infrastructure) เพื่อกักเก็บและกระจายน้ำ

1.1 **สร้างแหล่งกักเก็บน้ำ** การลงทุนในแหล่งกักเก็บน้ำจะช่วยแก้ปัญหาความไม่สมดุลในการกระจายตัวของน้ำในมิติด้านเวลา กล่าวคือ แหล่งกักเก็บน้ำจะทำหน้าที่เก็บเกี่ยวน้ำในช่วงเวลาที่มีฝนมากเพื่อเตรียมไว้ใช้ในช่วงที่มีฝนน้อย โดยแหล่งกักเก็บน้ำสามารถสร้างได้หลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก ห้วย หนอง คลอง บึง บ่อ สระ และแท็งก์น้ำ โดยในระยะสั้นอาจเน้นลงทุนสร้างแหล่งกักเก็บน้ำขนาดเล็ก เช่น สระ ขณะที่ในระยะยาวอาจพิจารณาลงทุนในแหล่งเก็บน้ำขนาดใหญ่และกลาง ซึ่งประเทศไทยยังมีศักยภาพในการเพิ่มความจุแหล่งกักเก็บน้ำได้อีกมาก สะท้อนได้จากข้อมูลของกรมชลประทานในปี 2023 ที่ชี้ให้เห็นว่า ความจุของอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่และกลางของไทยคิดเป็นสัดส่วนเพียง 10.1% ของปริมาณฝนที่ตกโดยเฉลี่ยในช่วงปี 2012 – 2021 และข้อมูลของกรมส่งเสริมการเกษตรในปี 2022 ที่ชี้ให้เห็นว่ามีครัวเรือนเกษตรเพียง 0.28 ล้านครัวเรือนที่มีแหล่งน้ำ (บ่อน้ำตื้น และสระน้ำ) เป็นของตนเองหรือคิดเป็นสัดส่วนเพียง 13.5% ของครัวเรือนเกษตรทั้งหมดที่ให้ข้อมูลแหล่งน้ำ ในขณะเดียวกันมีครัวเรือนเกษตรเพียง 0.31 ล้านครัวเรือนที่เข้าถึงแหล่งน้ำสาธารณะ (หนอง/สระ คลองชลประทาน แม่น้ำ บ่อบาดาล) หรือคิดเป็นสัดส่วนเพียง 15.0% ของครัวเรือนเกษตรทั้งหมดที่ให้ข้อมูลแหล่งน้ำ

1.2 **สร้างระบบการผันน้ำจากพื้นที่ที่มีน้ำส่วนเกินไปสู่พื้นที่ที่ขาดแคลน** การลงทุนสร้างระบบผันน้ำจะช่วยแก้ปัญหาความไม่สมดุลในการกระจายตัวของน้ำในมิติด้านพื้นที่ กล่าวคือ ระบบผันน้ำจะช่วยส่งน้ำจากพื้นที่ที่มีน้ำมากไปสู่พื้นที่ที่มีน้ำน้อย ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาน้ำท่วมและน้ำแล้งได้ โดยการผันน้ำจากพื้นที่หนึ่งไปสู่อีกพื้นที่หนึ่งสามารถทำได้หลากหลายรูปแบบ เช่น การสร้างระบบท่อส่งน้ำหรือการขุดคลองส่งน้ำ เป็นต้น

แนวทางที่ 2. ยกระดับประสิทธิภาพการใช้น้ำ (Demand) ด้วยมาตรการรักษาความชื้นในดิน การปรับเปลี่ยนระบบการให้น้ำและกระบวนการเพาะปลูกพืช

2.1 มาตรการรักษาความชื้นในดิน จะช่วยลดความต้องการใช้น้ำในแปลงเกษตรได้ โดยการรักษาความชื้นในดินสามารถทำได้หลากหลายวิธี ไม่ว่าจะเป็นการคลุมดินด้วยวัสดุคลุมดินต่าง ๆ เช่น ฟางข้าว หญ้าแห้ง หรือการปลูกพืชคลุมดินต่าง ๆ เช่น พืชตระกูลถั่ว นอกจากนี้ การลดการไถพรวนหรือไม่มีการไถพรวน ก็เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะช่วยรักษาความชื้นภายในดินได้ โดยมาตรการเหล่านี้สามารถดำเนินการได้ทันทีในระยะสั้น

2.2 การปรับเปลี่ยนระบบการให้น้ำ จะสามารถช่วยลดการใช้น้ำในการเพาะปลูกลงได้ ตัวอย่างเช่น การปรับเปลี่ยนระบบการให้น้ำมาใช้เป็นระบบน้ำหยด หรือการปรับพื้นที่นาให้เรียบเสมอกันด้วยเลเซอร์ จะช่วยลดการสูญเสียน้ำโดยเปล่าประโยชน์ได้ เป็นต้น

2.3 การปรับเปลี่ยนกระบวนการเพาะปลูกพืช เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำ และช่วยสร้างภูมิคุ้มกันจากภาวะฟ้าฝนแปรปรวนได้ ไม่ว่าจะเป็นการปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชที่ใช้น้ำน้อย การทำนาแบบเปียกสลับแห้ง หรือการเลื่อนเวลาการเพาะปลูกพืชให้สอดคล้องกับช่วงเวลาในการเกิดฝนที่เปลี่ยนแปลงไป

การดำเนินการตาม 2 แนวทางดังกล่าว จะสำเร็จได้จะต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน โดยมี 3 กลไกมาช่วยสนับสนุน ดังนี้

1. **กลไกเชิงนโยบาย** เป็นรากฐานสำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนการบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งที่ผ่านมาภาครัฐเองก็ได้มีความพยายามสร้างกลไกเชิงนโยบายที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำมาโดยตลอด เช่น การออกพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำในปี 2018 เพื่อใช้เป็นกติกาที่จะช่วยให้การบริหารจัดการน้ำครอบคลุมในทุกมิติ มีประสิทธิภาพและมีความเป็นหนึ่งเดียวกันมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม งานศึกษาของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย[2] ชี้ให้เห็นว่า การบริหารจัดการน้ำของไทยยังขาดความเป็นเอกภาพ เนื่องจากกฎหมายลำดับรองของ พ.ร.บ ทรัพยากรน้ำ บางส่วนยังไม่มีการบังคับใช้ ดังนั้น **การเร่งออกกฎหมายลูก** เช่น การจัดสรรน้ำและการใช้น้ำ จึงมีความจำเป็น เพื่อให้เกิดกลไกการเชื่อมโยงการทำงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ **การสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำ** ผ่านการกำหนดเงื่อนไขในการให้เงินอุดหนุน **การเพิ่มงบลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้านน้ำ** หรือแม้แต่**การให้เงินทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนา** เช่น เงินทุน**สนับสนุนสตาร์ตอัปที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีด้านน้ำ (Water tech) หรือสนับสนุนการพัฒนาสายพันธุ์พืชที่ทนแล้งและทนน้ำท่วม** ก็เป็นอีกกลไกหนึ่งที่จะช่วยสนับสนุนการบริหารจัดการน้ำได้
2. **กลไกทางการเงิน** เป็นหนึ่งในกลไกสำคัญที่จะช่วยสนับสนุนการบริหารจัดการน้ำ ไม่ว่าจะเป็นการเปิดโอกาสให้เกษตรกรเข้าถึง**สินเชื่อเพื่อการบริหารจัดการน้ำ** เช่น การลงทุนสร้างแหล่งน้ำ การปรับพื้นนาให้เรียบเสมอกัน เป็นต้น นอกจากนี้ การ**พัฒนาตลาดประกันภัยพืชผล** ก็เป็นอีกกลไกหนึ่งที่จะช่วยให้เกษตรกรสามารถบริหารความเสี่ยงจากฟ้าฝนแปรปรวน ซึ่งงานวิจัยของโสมรัศมิ์ จันทรัตน์ ได้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพและความเป็นไปได้ในการสร้างระบบประกันภัยพืชผลที่มีประสิทธิภาพในไทย ผ่านมาตรการ

[2] ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน โครงการศึกษานวัตกรรมเชิงระบบ โครงสร้าง และกลไกการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ

ต่าง ๆ[3] เช่น การพัฒนาข้อมูลความเสี่ยงภาคเกษตร การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจด้านประกันภัยแก่เกษตรกร เป็นต้น

3. **กลไกการใช้ประโยชน์จากข้อมูล** เป็นอีกหนึ่งรากฐานสำคัญที่จำเป็นต่อการขับเคลื่อนการบริหารจัดการน้ำ โดยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลในปัจจุบันทำให้เราสามารถสร้าง เก็บ เชื่อมโยง วิเคราะห์ ประมวลผลและส่งต่อข้อมูลน้ำที่ละเอียดระดับรายพื้นที่ได้อย่างรวดเร็วและมีคุณภาพสูง ซึ่งเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีศักยภาพที่จะช่วยขับเคลื่อนการบริหารจัดการน้ำได้ มีดังต่อไปนี้

   I. **เทคโนโลยีเก็บข้อมูล** ไม่ว่าจะเป็นเซ็นเซอร์ที่สามารถช่วยวัดระดับความสูงของน้ำตามแหล่งน้ำต่าง ๆ ได้ หรือโดรน ที่สามารถใช้บินสำรวจสถานการณ์น้ำ หรือแม้แต่ดาวเทียมที่สามารถใช้ถ่ายภาพสภาพอากาศ เช่น การก่อตัวของพายุและการเคลื่อนตัวของพายุ ตลอดจนถ่ายภาพพื้นที่แหล่งน้ำทั่วประเทศและพื้นที่เพาะปลูก ซึ่งสามารถนำมาใช้ระบุปริมาณน้ำต้นทุนและการเกิดภัยพิบัติต่าง ๆ เช่น น้ำท่วมและภัยแล้ง ในระดับรายแปลงเพาะปลูกของเกษตรกรได้

   II. **เทคโนโลยีฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big data)** ซึ่งถูกออกแบบให้สามารถรองรับการเก็บข้อมูลที่มีปริมาณมหาศาลได้โดยมีต้นทุนที่ต่ำกว่าในอดีต เปิดโอกาสให้มีการเก็บข้อมูลชุดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำ เช่น ปริมาณฝน ระดับน้ำในแหล่งน้ำต่าง ๆ ความชื้นในดิน ในรูปแบบดิจิทัล ซึ่งง่ายต่อการนำไปวิเคราะห์และออกแบบแนวทางในการบริหารจัดการน้ำได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

   III. **เทคโนโลยีการเชื่อมต่อข้อมูล** เช่น เครือข่ายอินเทอร์เน็ต เครือข่ายมือถือ สามารถใช้เชื่อมโยงการทำงานและการส่งต่อข้อมูลของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ เข้าด้วยกันได้ เช่น การส่งข้อมูลระดับน้ำจากเซ็นเซอร์เข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ส่วนกลาง หรือการส่งข้อมูลสภาพภูมิอากาศ การแจ้งเตือนภัยน้ำท่วม เข้าสู่มือถือของเกษตรกร เป็นต้น

   IV. **เทคโนโลยีการวิเคราะห์ข้อมูล** เช่น เทคโนโลยีการวิเคราะห์ข้อมูล ปัญญาประดิษฐ์ (Artifical Intellignece) ที่สามารถนำมาช่วยวิเคราะห์การไหลของน้ำและสร้างระบบพยากรณ์น้ำท่วมล่วงหน้าที่มีความแม่นยำและมีประสิทธิภาพ หรือนำมาช่วยในการพยากรณ์การเกิดฝน ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรสามารถวางแผนในการเพาะปลูกและการดูแลพืชได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศยังคงเป็นสิ่งที่จะต้องจับตามองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เนื่องจากนับวันจะทวีความรุนแรงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การเตรียมการรับมืออย่างทันท่วงทีจึงมีความจำเป็น โดยต้องอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วนทั้ง ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมและเกษตรกร ซึ่งหากทุกภาคส่วนสามารถร่วมมือกันเพื่อยกระดับขีดความสามารถในการจัดการน้ำได้ ก็จะช่วยสร้างภูมิคุ้มกันให้ภาคเกษตรไทยเติบโตได้อย่างยั่งยืน

บทวิเคราะห์โดย... https://www.scbeic.com/th/detail/product/water-security-230124

[3] โสมรัศมิ์ จันทรัตน์, มิติใหม่ของข้อมูลความเสี่ยงภาคเกษตร กับการพัฒนาระบบการประกันภัยพืชผลที่ยั่งยืน

ผู้เขียนบทวิเคราะห์

ดร.เกียรติศักดิ์ คำสี (kaittisak.kumse@scb.co.th)

นักวิเคราะห์อาวุโส

ดร.ปุณยวัจน์ ศรีสิงห์ (poonyawat.sreesing@scb.co.th)

นักเศรษฐศาสตร์อาวุโส

INDUSTRY ANALYSIS

ดร. สมประวิณ มันประเสริฐ

รองผู้จัดการใหญ่ ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร กลุ่มงาน Economic Intelligence Center (EIC)

และรองผู้จัดการใหญ่ ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร กลุ่มงานกลยุทธ์องค์กร

ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

ปราณิดา ศยามานนท์

ผู้อำนวยการฝ่าย Industry Analysis

โชติกา ชุ่มมี

ผู้จัดการกลุ่มธุรกิจสินค้าเกษตรและ

อุตสาหกรรมการผลิต

ดร.เกียรติศักดิ์ คำสี

นักวิเคราะห์อาวุโส

จิรภา บุญพาสุข

นักวิเคราะห์

ดร.ฐิติมา ชูเชิด

ผู้อำนวยการฝ่ายวิจัยเศรษฐกิจ

และตลาดการเงิน

ดร.ปุณยวัจน์ ศรีสิงห์

นักเศรษฐศาสตร์อาวุโส

ณฐพงศ์ ตันติจิรานนท์

นักเศรษฐศาสตร์

ณัฐณิชา สุขประวิทย์

นักเศรษฐศาสตร์

ณิชนันท์ โลกวิทูล

นักเศรษฐศาสตร์

ปัณณ์ พัฒนศิริ

นักเศรษฐศาสตร์

วิชาญ กุลาตี

นักเศรษฐศาสตร์

ดร.อสมา เหลี่ยมมุกดา

นักเศรษฐศาสตร์

Stay connected

Find us at

@scbeic

www.scbeic.com

ท่านพึงพอใจต่อบทวิเคราะห์นี้เพียงใด?

ความเห็นของท่าน สำคัญกับเรา

ร่วมตอบแบบสอบถาม 6 ข้อ
เพื่อนำไปพัฒนาบทวิเคราะห์ของ
SCB EIC ต่อไป

คลิกเพื่อทำ
แบบสอบถาม

SCB EIC

"Economic and business intelligence for effective decision making"

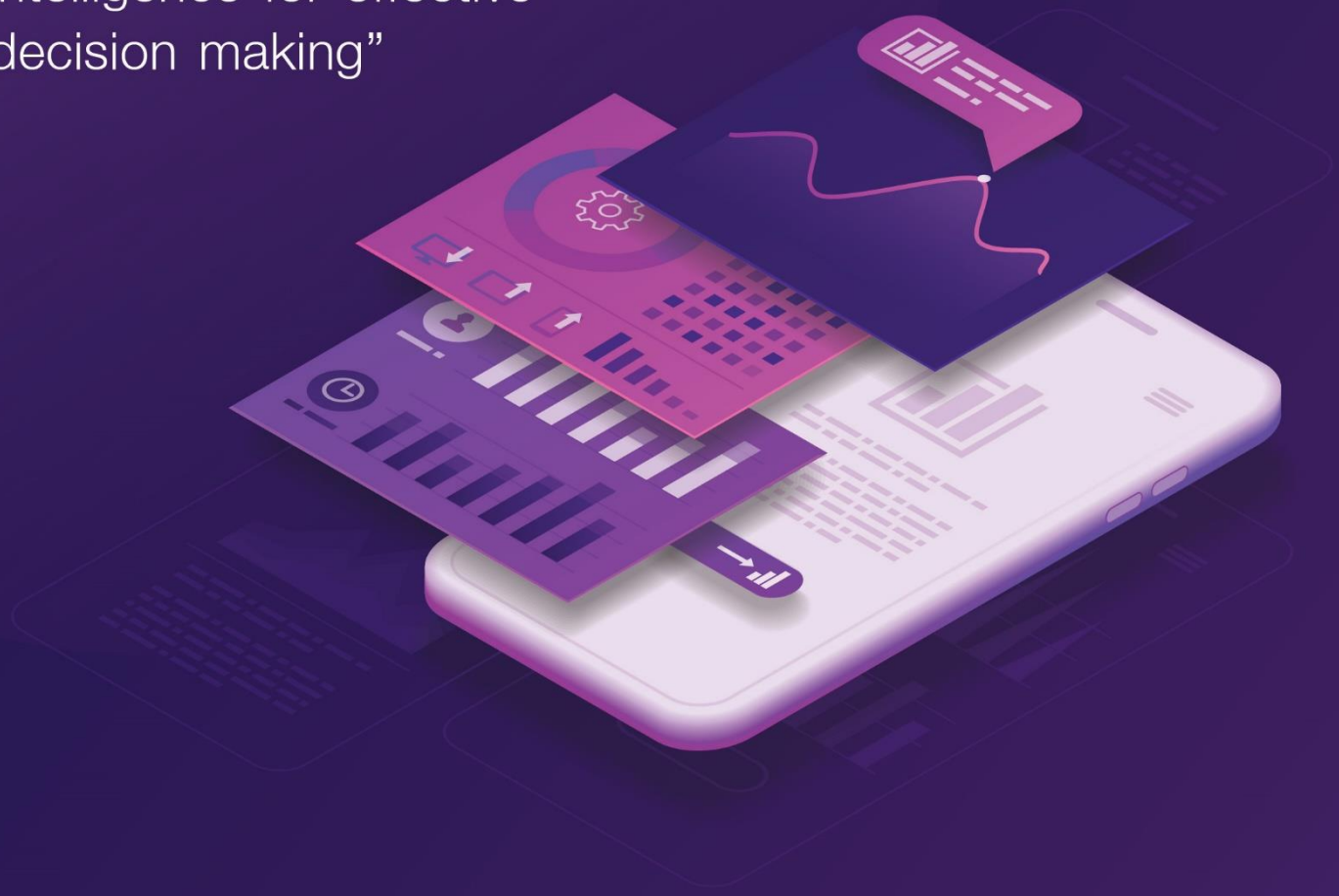

ECONOMIC INTELLIGENCE CENTER

ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์

เจาะลึก
สถานการณ์เศรษฐกิจ

เกาะติด
การเปลี่ยนแปลงที่ส่งผล
ต่อภาคธุรกิจ

อัปเดต
ประเด็นร้อนที่ไม่ควรพลาด

Stay connected
Find us at

LINE @scbeic

www.scbeic.com